

злочинності, що реалізуються як державними органами, так і неурядовими організаціями (зокрема, релігійними та громадськими), а також окремими фізичними особами. Здійснивши аналіз застосування окремих методик переви-

ховання та ресоціалізації, можна зробити **висновок**, що найбільш ефективними виявляються ті, які відтворюють для особи модель родинного оточення. Саме вони потребують подальшої підтримки з боку держави та суспільства.

ЛІТЕРАТУРА

1. Беляев Н.А. Цели наказания и средства их достижения в исправительно-трудовых учреждениях / Н.А. Беляев. – Л. : Издательство Ленинградского университета, 1963. – 185 с.
2. Боско Терезий. Дон Боско. Новая биография / Терезий Боско. – СПб., 2003. – 464 с.
3. Конопацька О.М. Трудове виховання як засіб ресоціалізації неповнолітніх засуджених (досвід А.С. Макаренка) / О.М. Конопацька, Ю.О. Матвеева // Юридична психологія. – 2015. – № 1. – С. 149–154. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/urpp_2015_1_17.
4. Макаренко А.С. Воспитание гражданина / А.С. Макаренко. – М. : Просвещение, 1988. – 304 с. – (Б-ка учителя. Педагогические раздумья).
5. Маркевич А.І. Про соціальну роботу з засудженими [Електронний ресурс]: офіційний сайт української православної церкви / І.А. Маркевич. – 26.10.2004. – Режим доступу: <http://archiv.orthodox.org.ua/page-1360.html>.
6. Мачужак Я.В. Медіація як ефективний засіб для перевиховання та попередження злочинності серед неповнолітніх / Я.В. Мачужак, В.В. Землянська [Електронний ресурс]. - Відновлене правосуддя в Україні. – Режим доступу: <http://uccg.org.ua/bulletin/Articles/04/08-Doslidzhennya/040801.pdf>.
7. Мінц М.О. Погляди на злочинність у античні часи / М.О. Мінц // Наукові праці [Чорноморського державного університету імені Петра Могили]. Сер. : Соціологія. [Електронний ресурс]. – 2010. – Т. 146, вип. 133. – С. 31-34. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nrpdusoc_2010_146_133_8.
8. Михайлов О.Є. Кримінологія : [навчальний посібник] / О.Є. Михайлов, А.В. Горбань, В.В. Міщук. – К. : Знання, 2012. – 565 с. – (Вища освіта XXI століття).
9. Осипова А.А. Справочник психолога по работе в кризисных ситуациях / А.А. Осипова. – 2-е изд. – Ростов н/Д : Феникс, 2006. – 315 с.
10. Парфенович І.О. Технологія перевиховання й виправлення засуджених неповнолітніх / І.О. Парфенович // Педагогіка і психологія професійної освіти. – 2001. – № 3. – С. 124.
11. Пономарьова Н.С. Аналіз теоретико-методологічних підходів до процесу ресоціалізації особистості та його стадійності / Н.С. Пономарьова. – Теоретичні і прикладні проблеми психології : матеріали збірника наукових статей. – 2013. – № 2(31). – 243 с.
12. Романенко О.В. Пенітенціарна функція демократичної правової держави та роль громадянського суспільства в механізмі її реалізації : дис. канд. юрид. наук: 12.00.08 / О.В. Романенко ; Київський юридичний ін-т МВС України. – К., 2004. – 208 с.
13. Сапеляк О.В. Превентивна система виховання товариства селезіан / О.В. Сапеляк / [Електронний ресурс]. – К., Народознавчі зошити. – 2012. – № 2(104). – Режим доступу <http://nz.ethnology.lviv.ua/archiv/2012-2/9.pdf>.

УДК 343.8

СТВОРЕННЯ ОПТИМАЛЬНИХ УМОВ ДЛЯ РЕСОЦІАЛІЗАЦІЇ ЗАСУДЖЕНИХ ЖІНОК ЯК НЕВІД'ЄМНА ЧАСТИНА СУЧАСНОЇ ПЕНІТЕНЦІАРНОЇ РЕФОРМИ

CREATION OF OPTIMAL CONDITIONS FOR THE RESOCIALIZATION OF CONVICTED WOMEN AS AN INTEGRAL PART OF MODERN PENITENTIARY REFORM

Кислюк Р.Л.,

студент магістратури юридичного факультету

Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки

Стаття присвячена дослідженню деяких особливостей ресоціалізації жінок, що відбувають покарання у місцях позбавлення волі, а також пошуку оптимальних умов для найбільшої ефективності цього процесу в контексті сучасної пенітенціарної реформи. Також у статті здійснено спробу виокремлення необхідних заходів, що позитивно впливають на здатність засудженої жінки адаптуватись у соціумі після відбування покарання.

Ключові слова: ресоціалізація, ресоціалізація засуджених жінок, пенітенціарна реформа, заходи ресоціалізації, перевиховання.

Статья посвящена исследованию некоторых особенностей ресоциализации женщин, отбывающих наказание в местах лишения свободы, а также поиску оптимальных условий для наибольшей эффективности этого процесса в контексте современной пенитенциарной реформы. Также в статье предпринята попытка выделения необходимых мер, положительно влияющих на способность осужденной женщины адаптироваться в социуме после отбывания наказания.

Ключевые слова: ресоциализация, ресоциализация осужденных женщин, пенитенциарная реформа, меры ресоциализации, перевоспитание.

The article is devoted to the exploring of some features of the re-socialization of women serving sentences in places of deprivation of liberty. The author tries to isolate optimal conditions for the greatest effectiveness of this process in the context of modern penitentiary reform. Also, the article attempts to distinguish the necessary measures that have a positive effect on the ability of a convicted woman to adapt in society after serving a sentence.

Resocialization of women as a legal phenomenon has many important aspects, which must be taken into account, and first of all it is gender's features. In the process of resocialization a woman should be involved in work and different educational programs. For preserving the family relations of the convicts, it is necessary to send to the penitentiary institutions closest to their homes. Another problem is the lack of mandatory monitoring of the health of convicted women. It leads to serious consequences as such as tuberculosis, reproductive system diseases, mental disorders etc. Administration of prisons should provide a leisure for saving mental health of convicted women.

The convicts should have the opportunity to communicate with clerics, representatives of charitable foundations and other non-profit organizations for the purpose of spiritual development. It is worthwhile to use the achievements of European practice where the convicts have lessons of good manners, art and literature. It is appropriate to teach women the basics of maternity, in particular the care of newborns.

Key words: resocialization, resocialization of convicted women, penitentiary reform, measures of resocialization, reeducation.

Як відомо, метою будь-якого кримінального покарання є виправлення та перевиховання особистості злочинця. Разом з тим, таке виправлення не повинно відбуватись у нелюдських умовах або ж будь-яким іншим способом порушувати права засудженого, адже він, не зважаючи на суспільну небезпечність, в першу чергу, людина, яка заслужує відповідного ставлення. Відчувши на собі покарання та його наслідки, засуджений, залишаючи місця позбавлення волі, стає особливо вразливим, оскільки за час, проведений в ув'язненні, він втрачає свої соціальні навички частково чи повністю. Саме тому важливо не тільки виправити й перевиховати засудженого, але й допомогти йому соціалізуватись – підготувати його до життя вільної людини в соціумі.

Для того, щоб отримати позитивний ефект від заходів ресоціалізації, важливо брати до уваги гендерний фактор, адже, не зважаючи на проголошену рівність статей, неприпустимо не враховувати відмінності в психіці, свідомості й характері чоловіків та жінок. І, оскільки жіноча злочинність стрімко зростає, існує нагальна потреба створення унікального, але дієвого підходу саме до ресоціалізації засуджених жінок. Якщо ця процедура буде відбуватись із врахуванням всіх жіночих психофізіологічних особливостей, то, залишаючи місця відвідування покарання, така жінка зможе у найкоротший термін стати повноцінним членом суспільства з позитивною соціальною установкою.

Проблематика ресоціалізації як засуджених в цілому, так і жінок окремо вивчалась такими вітчизняними й зарубіжними науковцями, як: О. Касімова, О. Царькова, О. Беєв, В. Темаєв, М. Галагузова, Ю. Жулева, А. Демченко, Р. Ващенко, М. Єнакієва, В. Жукова, В. Сулицький, О. Неживець, Г. Радов, В. Львовичкін, А. Сухова, Л. Латишева та ін.

Метою статті є вивчення деяких особливостей ресоціалізації засуджених жінок, а також обґрунтування комплексу необхідних заходів для найбільшої ефективності цього процесу в контексті сучасної пенітенціарної реформи.

Перш за все, варто відмітити, що таке поняття, як «ресоціалізація», у науці до цього часу не сприймається однозначно. Так, В. Львовичкін розглядає його як мету виправлення засудженого, формування в нього правослужняної поведінки, стимулювання становлення на життєву позицію, яка відповідає соціальним нормам, шляхом відновлення, збереження та розвитку соціально корисних якостей і відносин під час відбування покарання та соціальної адаптації після звільнення з місць позбавлення волі [1, с. 8]. З цим твердженням неможливо повністю погодитись з огляду на те, що виправлення – одна із умов ресоціалізації, а не навпаки. Тобто ресоціалізація включає в себе виправлення засудженого.

Ми підтримуємо позицію Ю. Жулевої, яка вважає, що ресоціалізація – це система правових, організаційних, педагогічних, психологічних, виховних та інших заходів, яка здійснюється на різних етапах реалізації кримінальної відповідальності з метою зміни асоціальних установок, системи ціннісних орієнтацій, протидії асоціальній деградації особи, корекції противоправної поведінки, попередження злочинів, створення нормальних умов для подальшої її соціалізації [2, с. 10-11]. Варто також відмітити, що правова природа ресоціалізації має подвійний характер, оскільки може розглядатись і як процес, і як результат.

Щодо конкретно ресоціалізації засуджених жінок, то ми погодимось з Н. Жевакіною. Вона відмічає, що цей процес полягає у формуванні законслужняної поведінки для життя на волі, зміні особистісної спрямованості, відновленні раніше порушених соціальних якостей особи, здійсненні необхідної психокорекції [3, с. 140]. Таким чином, для засудженої жінки ресоціалізація – це, перш за все, відновлення соціально корисних умінь та звичок.

Як справедливо відмічає О. Касімова, жінки – особлива категорія засуджених, яка потребує набагато більшої

уваги, терпіння і професіоналізму зі сторони вихователів, психологів і соціальних працівників. Це зумовлено проблемами, з якими жінки уже потрапляють у місця позбавлення волі: починаючи з відсутності основних документів і закінчуючи побутовим невлаштуванням малолітніх дітей, залишених без материнської опіки та піклування [4, с. 76].

У зв'язку із психофізіологічними особливостями жінок для їх ефективної ресоціалізації, як уже було сказано, вимагаються особливі методи впливу на їх поведінку та мислення. Відомо, що наявність сім'ї виступає стримуючою обставиною, а також сприяє швидшому і більш якісному виправленню засудженої. Саме тому ми переконані, що в тих виправних установах, де перебувають жінки з малолітніми дітьми, варто облаштувати спеціальні заклади, де жінка та її дитина до досягнення нею п'яти років зможуть проживати разом. Цей віковий критерій ми пов'язуємо з існуючою на сьогоднішній день можливістю проходження дитиною дошкільних підготовчих курсів. Крім того, в такій ситуації жінка зможе реалізувати свій материнський інстинкт й отримати позитивний досвід материнства, а дитина – любов та піклування. Також з метою збереження сімейних стосунків засуджених варто відправляти в найбільш близькі до їх дому установи виконання покарання.

У процесі виправлення та ресоціалізації жінка повинна залучатись до праці та різноманітних освітніх програм. На жаль, як правильно підмічає російський науковець О. Касімова, більшість жінок змушені навчатись тій професії, на яку орієнтована продуктивність колонії. Професійне навчання не враховує потреби ринку праці ні регіону, ні держави в цілому [4, с. 78]. Така ситуація характерна і для України. Фактично, це абсолютно позбавляє засуджених мотивації і бажання працювати, оскільки немає жодної зацікавленості, в першу чергу, матеріальної, у результаті роботи. Рішення цієї проблеми вбачається нами у розширенні кола професій, які зможуть обрати собі жінки в місцях позбавлення волі. Наприклад, крім стандартного швейного спрямування, жінки можуть зайнятись пекарсько-кондитерською справою, курсами флориста, аніматора тощо.

Що стосується освіти, то тут варто використати здобутки європейської практики, де засудженим викладають уроки хороших манер, мистецтва, літератури. Доречно навчати жінок основам материнства, зокрема догляду за новонародженими. Чи не менш важливо навчити жінку правильно доглядати за собою, враховуючи, що серед засуджених є особи різного віку та розвитку. Комплекс таких заходів формує жіночність, відчуття сімейного та материнського обов'язку, а також прищеплює основні моральні цінності.

Цілком виправданою вважаємо необхідність забезпечити жінок обов'язковим повним медичним оглядом рідше двох разів на рік. Важливо зберегти здоров'я засудженої з тим, щоб після відбування покарання вона мала сили для пошуків роботи задля влаштування свого життя і не несла загрози суспільству різними інфекційними захворюваннями, з якими, на жаль, часто стикаються жінки в установах виконання покарання.

Не останню роль відіграє й дозвілля засуджених жінок. Для зміцнення соціальних зав'язків і зниження відчуття ізоляції доцільно організувати різні гуртки, круглі столи, семінари, обговорення, де кожна жінка зможе займатись тим, що любить, або ж спробувати себе в чомусь новому. Так, наприклад, це можуть бути уроки рукоділля, образотворчого мистецтва, гончарства тощо. Завдяки спільним заняттям між засудженими виникають довірчі відносини, а також формується почуття смаку та креативність. Крім того, такі заняття безумовно мають певний терапевтичний ефект та зменшують психологічний тиск, який відчуває кожна жінка, перебуваючи в установах виконання покарання.

Також варто відмітити невисоку активність участі у перевихованні засуджених жінок осіб та організацій, що не відносяться до виправної системи. На наше переконання, засуджені повинні мати можливість спілкуватись із священнослужителями, представниками благодійних фондів та інших некомерційних організацій з метою духовного розвитку. Зокрема такі особи і представники організацій можуть надавати консультації, гуманітарну допомогу, а також виступати з лекціями стосовно підготовки до звільнення. Важливо залучати також ті організації, які спеціалізуються на допомозі особам, що інфіковані ВІЛ, хворіють СНІДом та мають наркотичну чи алкогольну залежність.

Насправді дуже важливо передбачити всі ті складнощі, з якими зустрінеться жінка, звільнена з місця відбування покарання. Вона може повернутися у світ, де у неї немає ні сім'ї, ні роботи, ні грошей, ні спеціальних вмінь. Чи варто говорити, що в такому випадку ресоціалізація втратить будь-який сенс. Ще більш складна ситуація очі-

кує тих жінок, які виходять на свободу з малолітньою дитиною на руках.

Спеціально для таких випадків варто визначити законодавчо одноразову грошову виплату у розмірі, достатньому для покриття витрат на проживання та харчування на певний строк. Її розмір повинен встановлюватись з врахуванням не тільки прожиткового мінімуму на дорослу особу та дитину, але й середньої ціни зйомного житла в окремому населеному пункті. Можливий інший варіант, наприклад, облаштування спеціального гуртожитку для тимчасового проживання в ньому таких матерів з дітьми.

У будь-якому випадку повноцінна пенітенціарна реформа не відбудеться, якщо не зміниться становище засуджених жінок. Не відбудеться й ресоціалізація, якщо жінка й надалі буде залишатись незахищеною. Виправити засуджену можливо, давши їй надію на краще майбутнє, але, якщо з установ виконання покарання вона вийде на свободу невідготовленою та неадаптованою, весь досвід виправлення й усвідомлення помилок буде марним.

ЛІТЕРАТУРА

1. Львовчик В. А. Концептуальні питання реформування кримінально-виконавчої системи України / В. А. Львовчик // Бюлетень Київського Інституту внутрішніх справ. Проблеми пенітенціарної теорії і практики. – 2002. – № 7. – С. 3–12.
2. Жулева Ю. В. Ресоциализация осужденных несовершеннолетних женского пола, отбывающих наказание в воспитательных колониях. (Правовые и криминологические аспекты) : Дисс. ... канд. юрид. наук : 12.00.08 / Ю. В. Жулева. – Рязань, 2000. – 223 с.
3. Жевакіна Н. В. Особливості ресоціалізації засуджених жінок / Н. В. Жевакіна // Вісник Луганського національного університету ім. Тараса Шевченка. Педагогічні науки. – 2013. – № 11(2). – С. 138–144 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : [http://nbuv.gov.ua/UJRN/vlur_2013_11\(2\)_23](http://nbuv.gov.ua/UJRN/vlur_2013_11(2)_23).
4. Ресоциализация осужденных в условиях развития гражданского общества : сборник материалов международной научно-практической конференции (г. Киров, 11–12 декабря 2014 года). – Киров : ФКОУ ДПО Кировский ИПКР ФСИН России, 2014. – 275 с.

УДК 343.85

ДЕТЕРМІНАНТИ ЗЛОЧИННОСТІ У СФЕРІ БАНКІВСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ УКРАЇНИ¹

DETERMINANTS OF CRIME IN THE BANKING SECTOR OF UKRAINE

Клочко А.М.,
к.ю.н., доцент,

завідувач кафедри міжнародних відносин
Сумський національний аграрний університет

Нежевелю В.В.,

старший викладач кафедри приватного та соціального права
Сумський національний аграрний університет

Статтю присвячено визначенню ключових детермінант злочинів у сфері банківської діяльності України. Проаналізовано статистичні показники вчинення кримінальних правопорушень в означеній сфері. Зроблені висновки, що з'ясування причинного комплексу вчинення злочинів у сфері банківської діяльності сприятиме визначенню пріоритетних напрямків боротьби з цими кримінальними правопорушеннями.

Ключові слова: банківська діяльність, детермінанти, кримінальні правопорушення.

Статья посвящена определению ключевых детерминант преступлений в сфере банковской деятельности Украины. Проанализированы статистические показатели совершения уголовных преступлений в указанной сфере. Сделаны выводы, что определение причинного комплекса совершения преступлений в сфере банковской деятельности будет способствовать выделению приоритетных направлений борьбы с этими уголовными правонарушениями.

Ключевые слова: банковская деятельность, детерминанты, уголовные правонарушения.

The article refers to the problem of the definition of key determinants of the crimes in the sphere of banking in Ukraine. It is noted that the stable functioning of the banking sector of Ukraine is the basis for the progressive development of the economy. Under current conditions, the problem of non-compliance of Ukrainian legislation with the provisions of the main EU Directives regulating the activities of credit institutions is absolutely obvious. The problems of harmonization of Ukrainian legislation with the provisions of the EU Directives, along with the mechanisms for the implementation of banking activities, are also connected with the processes of ensuring its high level of security, what requires its protection from unlawful encroachments. Criminalization of Ukraine's banking sector does not allow to speak about its high level of security. Identifying the key causes of activation of the criminal offences in the banking sector should help to minimize and eliminate these actions. Disadvantages of the functioning of the public relations in the banking sector are reflected in the determinants of this type of criminality. Socio-economic, organizational, managerial, political and legal factors contributing to the commission of crimes in the sphere of banking activity are considered. An attention is paid to the short-term factors, medium-term and long-term factors that provoke crime trends in the sphere of banking in Ukraine. The statistical indicators of the commission of criminal offences in the specified sphere are analyzed. It is concluded that definition of the causal complex of committing crimes in the sphere of banking will contribute to the identification of priority directions for counteracting these criminal offences.

Key words: banking, determinants, criminal offences.

¹ Робота виконана в межах проекту для молодих вчених 2017 р. «Удосконалення законодавства України щодо забезпечення безпеки сфери банківської діяльності в умовах євроінтеграції: економіко-правовий аспект» (№ держ. реєстрації: 0117 U 006531).